


Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет дошкільної та спеціальної освіти
Кафедра дошкільної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. завідувача кафедри дошкільної освіти


доц. Ольга МЕЛЬНИКОВА

“30” серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 08 ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Галузь знань	01 Освіта /Педагогіка
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальність	012 Дошкільна освіта
Освітня програма	Дошкільна освіта

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» для здобувачів вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Розробник: доктор педагогічних наук, професор Світлана ГАВРИЛЮК

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри дошкільної освіти.
Протокол № 1 від «30» серпня 2023 року

В.о. завідувач кафедри дошкільної освіти



Ольга МЕЛЬНИКОВА

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії факультету дошкільної та спеціальної освіти

Протокол № 1 від «30» серпня 2023 року

Голова науково-методичної комісії
факультету дошкільної та спеціальної освіти



Ольга БУТЕНКО

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	3	3
Курс	1	1
Семестр	2	2
Кількість змістових модулів із розподілом:	2	2
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин, у тому числі:	90	90
Аудиторні:	44	12
Лекційні	22	6
Семінарські / Практичні	22	6
Лабораторні	-	-
Самостійна робота	26	40
Індивідуальні завдання	20	38
Форма семестрового контролю	залік	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: підготувати висококваліфікованих фахівців в галузі дошкільної освіти, здатних до здійснення самостійного наукового дослідження проблем з навчання, виховання і розвитку дітей дошкільного віку, що виникають в практиці роботи, до прогнозування наслідків здійснюваних педагогічних впливів на дитину, вивчення та впровадження кращого передового досвіду.

Завдання:

- *методичні:* оволодіння майбутніми педагогами методикою, методами та прийомами організації наукового педагогічного пошуку;
- *пізнавальні:* ознайомлення здобувачів вищої освіти з основними положеннями та місцем педагогічної науки у розвитку суспільства, закономірностями організації, постановки, проведення і узагальнення результатів психолого-педагогічного дослідження;
- *практичні:* забезпечення міцних знань, умінь і навичок наукової діяльності майбутніх фахівців, оволодіння методами наукового пізнання, необхідними у бурхливому потоці наукової інформації. Уміння написати, оформити і захистити курсову та в подальшому випускну кваліфікаційну роботу.

3. Компетентності та програмні результати навчання за ОП:

У студентів мають бути сформовані безпосередньо такі *компетентності*:

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Результати навчання за дисципліною

ПР-09. Розуміти історію та закономірності розвитку дошкільної освіти. Аналізувати педагогічні системи минулого та творчо трансформувати їх потенціал у сучасний навчально-виховний простір закладу дошкільної освіти.

ПР-13. Здійснювати управління якістю освітнього процесу, керуючись психолого-педагогічними принципами його організації в системі дошкільної освіти та взаємодії з сім'єю.

ПР-23. Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

ПР-25. Застосовувати доцільні технології, методи, форми й засоби навчання та забезпечувати взаємодію суб'єктів освітнього процесу під час його здійснення.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Методологія і технологія педагогічного наукового пошуку

Тема 1. Наука і наукове мислення. Особливості сучасної науки

Поняття про науку. Функції науки. Роль науки в розвитку суспільства. Етапи наукового дослідження.

Тема 2 . Загальні вимоги до педагогічного дослідження

Методологічний апарат педагогічного дослідження. Теоретична та практична новизна. Проблемність. Зв'язок теорії з практикою, перевірка теоретичних положень та припущень експериментом. Корисність, результативність, ефективність дослідження.

Тема 3. Логіка наукового дослідження, його науковий апарат

Проблема і тема дослідження. Об'єкт і предмет дослідження. Мета і завдання. Наукова новизна дослідження.

Тема 4. Методи наукового дослідження. Суть і види науково-технічної інформації

Методи емпіричного дослідження. Моделі в науковому дослідженні. Поняття про модель та моделювання. Етапи аналізу педагогічного досвіду.

Тема 5. Академічна доброчесність у вищій школі

Місце наукової етики в розвитку успішної кар'єри фахівця. Конструювання системи сприяння академічній доброчесності молодих учених. Ознаки порушення академічної доброчесності згідно із законом України «Про освіту». Поняття плагиату і його види. Різновиди ненавмисного плагиату.

Змістовий модуль 2. Наукове педагогічне дослідження, методика його проведення

Тема 6. Організація педагогічного дослідження. Етапи виконання науково-дослідної роботи.

Поняття та функції наукових педагогічних досліджень. Особливості наукового дослідження у галузі педагогіки. Види наукових соціально-педагогічних досліджень. Їх специфіка і можливості. Етапи і методи педагогічного дослідження.

Тема 7. Методика проведення педагогічного експерименту

Педагогічний експеримент як метод наукового дослідження. Види педагогічних експериментів. Організація педагогічного експерименту.

Тема 8. Організація роботи з науковою літературою

Вивчення і аналіз наукової літератури. Етапи роботи з науковою літературою. Цитування наукових джерел.

Тема 9. Форми відображення результатів наукового дослідження

Наукова публікація. Основні види наукових публікацій. Робота над написанням наукових статей, монографій, наукових доповідей, повідомлень. Структурні елементи статті. Методика підготовки та оформлення публікацій. Тези наукової доповіді. Підготовка до публічного виступу.

Тема 10. Методика підготовки та оформлення курсових та дипломних робіт

Поняття, загальна характеристика і вимоги до курсових та дипломних робіт. Основні етапи підготовки курсових та дипломних робіт. Структура та технічне оформлення курсових, бакалаврських та дипломних робіт. Впровадження в практичну діяльність результатів наукових досліджень.

Тема 11. Основні вимоги до оформлення бібліографічного опису документів

Основні правила оформлення бібліографічних наукових джерел. Методика пошуку першоджерел. Спеціальні бібліографічні видання та їх роль в інформаційному пошуку. Оформлення результатів інформаційного пошуку.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1 Методологія і технологія педагогічного наукового пошуку												
Змістовий модуль 1.												
Тема 1. Наука і наукове мислення	8	2	2		2	2	6				4	2
Тема 2. Загальні вимоги до педагогічного дослідження.	8	2	2		2	2	12	2	2		4	4

6. Теми семінарських / практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Наука як система знань. Вимоги до наукових досліджень	4	
2.	Категоріальний апарат педагогічного дослідження	4	
3	Оформлення результатів дослідження	4	2
4	Методи дослідження	2	
5	Академічна доброчесність	2	2
6	Форми відображення результатів наукового дослідження: повідомлення, доповіді, тези, статті, дипломні роботи	2	
7	Особливості фінансування сучасної науки	2	
8	Захист наукової роботи	2	2
	Всього	22	6

7. Самостійна робота

Короткий опис форми самостійної роботи і змісту навчального матеріалу для студентів.

Самостійна робота студента над засвоєнням навчальної дисципліни є необхідним елементом ефективного формування компетентностей та включає вивчення і конспектування питань, що винесені на самостійне опрацювання, критичне осмислення основних термінів та понять за темами дисципліни, підготовка до доповідей, виступів на семінарських заняттях.

Завдання для самостійної роботи передбачає:

- опрацювання конспекту лекційних занять;
- опрацювання основної та додаткової літератури.

Перелік питань для самостійного опрацювання

Змістовний модуль 1. Методологія і технологія педагогічного наукового пошуку

Тема 1. Наука і наукове мислення

- 1.1. Назвіть принципи, які сприяють науковій праці.
- 1.2. Когнітивний підхід у наукових дослідженнях: мета, особливості.
- 1.3. Назвіть установи, що організують наукову діяльність в Україні.

Тема 2. Методи наукового дослідження

- 2.1. Охарактеризуйте суть методу спостереження та вимоги до його проведення.
- 2.2. Назвіть основні методи емпіричного дослідження.
- 2.3. Розкрийте суть методу порівняння. Назвіть види порівняння.
- 2.4. Розкрийте суть методу вимірювання.
- 2.5. Розкрийте суть методу узагальнення.

Тема 3. Суть і види науково-технічної інформації

- 3.1. Методи пошуку і збору наукової інформації.
- 3.2. Форми обміну науковою інформацією.
- 3.3. Аналіз та інтерпретація інформації.

Тема 4. Академічна доброчесність у вищій школі

- 4.1. Академічний плагіат. Види плагіату.
- 4.2. Формування культури академічної доброчесності.

Тема 5. Особливості наукового дослідження у галузі педагогіки

- 5.1. Функції педагогічних досліджень
- 5.2. Завдання наукового дослідження у галузі дошкільної педагогіки.

Змістовний модуль 2. Наукове педагогічне дослідження, методика його проведення

Тема 6. Організація педагогічного дослідження.

- 6.1. Організація педагогічного дослідження: логіка і структура.

6.2. Етапи виконання наукового дослідження.

6.3. Співвідношення об'єкта та предмета дослідження.

Тема 7. Методика проведення педагогічного експерименту.

7.1. Організаційний етап науково-дослідного процесу.

7.2. Дослідний етап науково-дослідного процесу.

7.3. Завершальний етап науково-дослідного процесу.

7.4. Основні етапи організації експерименту.

Тема 8. Організація роботи з науковою літературою.

8.1. Методика роботи над друківаними літературними джерелами та спеціальною літературою

8.2. Основні етапи роботи з літературними джерелами в рамках наукового дослідження.

8.3. Види записів, які необхідні під час роботи з науковою літературою.

8.3. Вивчення передового досвіду з проблеми дослідження.

Тема 9. Форми відображення результатів наукового дослідження та їх впровадження в практику

9.1. Вимоги до написання тез та статей.

9.2. Вимоги до структури наукових статей, встановлені вищою атестаційною комісією України.

9.3. Форми висвітлення підсумків наукової роботи.

9.4. Наукова конференція. Види наукових конференцій. Форми участі в дискусії?

9.5. Фінансування наукової діяльності.

Тема 10. Методика підготовки та оформлення курсових та дипломних робіт.

10.1. Вимоги до курсових робіт.

10.2. Структура курсової роботи

10.2. Основні етапи підготовки курсової роботи.

Тема 11. Основні вимоги до оформлення бібліографічного опису документів.

11.1. Основні правила оформлення літературних наукових джерел.

9. Індивідуальні завдання

№ з/п	Зміст навчального матеріалу	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Розкрити емпіричні та теоретичні методи дослідження.	2	4
2.	Написати тези на наукову конференцію.	2	
3.	Розкрити зміст системи наукових досліджень у педагогічному вузі.	2	6
4.	Розкрити поняття академічна доброчесність. Види порушень академічної доброчесності. Плагіат, самоплагіат, фабрикація.	2	4
5.	Назвати основні види наукової роботи здобувачів вищої освіти	2	4
6.	Охарактеризувати практичну значущість науково-дослідної роботи	2	4
7.	Розкрити етапи наукового дослідження	2	4
8.	Розкрити зміст понять індукції та дедукції.	2	4
9.	Охарактеризувати педагогічне спостереження та його види	2	4
10.	Розкрити зміст методів опитування, бесіди, інтерв'ю, їх ознаки та види.	2	4
	Разом	20	38

10. Методи навчання

З метою формування професійних компетенцій широко використовуються традиційні (усне опитування, тестування, бесіда, лекції, семінар та ін.) та інноваційні методи навчання, що забезпечують комплексне оновлення традиційного педагогічного процесу. Це, наприклад, комп'ютерна підтримка навчального процесу, впровадження інтерактивних методів навчання (робота в малих групах, мозковий штурм, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань, кейс-метод тощо).

Теоретичні знання неможливо засвоїти без наочних матеріалів, тому передбачено використання муляжів, моделей, таблиць, атласів, моделювання, проектування, рольових ігор, практичних вправ, експрес-опитування та ін.

11. Методи контролю

Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості контролю.

Будуть використані такі методи усного, письмового контролю, які мають сприяти підвищенню мотивації студентів-майбутніх фахівців до навчально-пізнавальної діяльності. Відповідно до специфіки фахової підготовки перевага надається усному, письмовому, практичному і тестовому контролю: опитування, розв'язання практичних завдань, тестування, самостійні роботи, дискусії, круглі столи, експертиза, колоквиум, самооцінювання та ін.

12. Критерії оцінювання результатів навчання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Значення оцінки ECTS	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка За національною шкалою
90-100	A	відмінно	Студент виявляє особливі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати здобуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Високий (творчий)	відмінно
82-89	B	добре	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре
75-81	C	добре	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок		
69-74	D	задовільно	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з	Середній (репродуктивний)	задовільно

			допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих		
60-68	E	задовільно	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні		
35-59	F	незадовільно з можливістю повторного складання	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно
1-34	FX	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів		

13. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Денна форма

Поточне оцінювання і самостійна робота													ІНДЗ	Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2								
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	МК	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	T 11	МК	25	100
5	5	5	5	5	10	5	5	5	5	5	5	10		

T 1, T 2 . – теми змістових модулів.

Заочна форма

Поточне оцінювання і самостійна робота					ІНДЗ	Сума
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2				
T 2	МК	T 8	T 10	МК	25	100
15	15	15	15	15		

14. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка в ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
75–81	C		
69–74	D	задовільно	

60–68	Е		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література

1. Астрелін І.М., Концевой А.Л., Концевой С.А. Основи наукових досліджень: навч. посіб. К.: НТУУ «КПІ», 2017. 315 с.
2. Білуха М.Т. Основи наукових досліджень: підручник для студ. вузів екон. спец. К.: Вища школа, 2017. 271 с.
3. Важинський С. Є., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
4. Гаврилук С.М. Методологічні концепти підготовки здобувачів вищої освіти до педагогічної діяльності. Актуальні питання у сучасній науці № 7(13) 2023. С. 507-523.
5. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям. К.: АПН України, 1995. 45 с.
6. Гладкий С. О. Основи наукових досліджень: навчально-методичний посібник. Полтава, 2016. 245 с.
7. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Організація та методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Харків: Право, 2017. 122 с.
8. Конверський А. Основи методології та організації наукових досліджень. К.: Центр навчальної літератури, 2017. 350 с.
9. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень. навч. посіб. 2-ге вид. К. Алерта, 2019. 492 с.
10. Кузь В.Г. Організація педагогічного дослідження. К.: Знання України, 2006. 48 с.
11. М. Мальська, Н. Паньків. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Львів : Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 226 с.
12. Попович В.М., Таран В.О., Попович Я.М. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2022. 482 с.
13. Чік М. Ю. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. К.: Аперта, 2019. 492 с.
14. Швець Ф. Д. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Віче: НУВГП, 2016. 151 с.
15. Dragan I.O. Emergency consequences information disclosure in the accounting system / V. V. Yevdokymov, D. O. Grytsyshen, I. O. Dragan, K. Y. Polyak, S. S. Skakovska // Financial and credit activity: problems of theory and practice. 2019. Vol 4, №31. p.125-135.

Додаткова література

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету . «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. К.: Таксон, 2016. 234 с.
2. Дорошенко В.М., О.С. Тітлов Основи наукових досліджень : навч. посіб. Одес. нац. акад. харч. технологій. Одеса : ФОП Бондаренко М. О., 2019. 156 с.
3. Зоря С. Ю. Особливості захисту інтелектуальної власності у міжнародному праві. *Теорія та практика державного управління*. 2016. № 1 (52). С. 1-6.
4. Решетняк О.І. Перспективні напрями наукових досліджень у світі. *Економіка і держава* № 1. 2020. С. 107-114.
5. Партико З.В. Основи наукових досліджень: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Ліра-К. 2018. 232 с.

6. Коляда Н. Академічна доброчесність як складова якості освітнього процесу в умовах закладу вищої освіти (з досвіду роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини) / Н. Коляда, О. Кравченко, К. Чупіна. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. 2020. Вип. 2(2). С. 95-104.
7. Наливайко О. О., Калістова, і Д. Поляков. Дотримання академічної доброчесності навчальних досягнень здобувачів освіти в процесі дистанційного навчання. *Освітологічний дискурс*. 2020. № 4. С. 143-162.

16. Інформаційні ресурси

1. Лист МОН від 06.10.2022 1/11743-22 «Про забезпечення якості освітнього процесу в закладах дошкільної освіти за результатами дослідження ECERS-3»
2. Лист МОН від 27.11.2023 1/18669-23 «Про освітній ступінь педагогічних працівників»
3. Лист МОН від 27.10.2023 1/16742-23 «Про застосування державної мови у сфері освіти» Нормативна база (Закони, Положення, Укази президента України, Листи МОНУ) (див. [література](#)). Поглиблюють інформацію про особливості педагогічної професії та організацію навчально-виховного процесу у вузі матеріали, розміщені на веб-сторінках:
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Наукові ресурси. [Електрон. ресурс]. Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/node/1539>
5. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України. Відділення фізико-технічних проблем енергетики. [Електрон. ресурс]. Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/205>
6. Приклади оформлення списку використаних джерел, відповідно до ДСТУ 8302:2015 URL.<http://aphd.ua/pryklady-oformlennia-bibliohrafichnoho-opysu-vidpovidnodo-dstu-83022015/>
7. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. URL/ <https://naqa.gov.ua/> Сторінка Державного комітету статистики України: URL. <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Про наукову та науково-технічну діяльність: Закон України від 16.10.2020 р. № 848-VIII. Режим доступу до сайту: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text 4>.